

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19:MJU1y

Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 9 oktober 2018 att ge miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 16 oktober 2018 att yttra sig över propositionen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition.

I yttrandet finns fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L). Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har avstått från ställningstaganden till regeringens proposition. Skälen till detta redovisas i de särskilda yttrandena.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen bedömer regeringen att det finns behov av stödåtgärder till djurägare inom lantbruket som drabbats av den extrema torkan 2018. Det är angeläget att det ekonomiska stödet kan betalas ut så snabbt som möjligt. Regeringen föreslår att anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ökas med 400 000 000 kronor för 2018 och att riksdagen godkänner att anslaget även får användas för utgifter för ekonomiskt stöd till djurägare med nötkreatur och får inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Vidare föreslår regeringen att anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter ökas med 60 000 000 kronor för 2018. Många lantbrukare har till följd av den begränsade tillgången på foder till djuren och den ansträngda ekonomiska situationen varit tvungna att ställa sina djur i kö till slakt. Genom att tillfälligt sänka avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier kan de ekonomiska konsekvenserna för djurägarna mildras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag om stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Torkan har fått stora konsekvenser för lantbrukarna, och det är angeläget att åtgärder vidtas så snabbt som möjligt för att ge de svenska lantbrukarna bättre förutsättningar att hantera denna situation men även för att säkra livsmedelsförsörjningen. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen.

Stockholm den 18 oktober 2018

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C)*, Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Maria Malmer Stenergard (M)*, Isak From (S), Åsa Coenraads (M)*, Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD)*, Marlene Burwick (S), Ulrika Heie (C)*, Staffan Eklöf (SD) och Joar Forssell (L)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Särskilda yttranden

1. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Svenska lantbrukare har drabbats hårt av sommarens omfattande torka. För att underlätta för dem som drabbats krävs åtgärder här och nu. Situationen visar samtidigt tydligt det som Moderaterna länge har påpekat, nämligen att jordbrukssektorn i Sverige har mycket låga marginaler till följd av höga skatter och kostnadstung byråkrati. Sveriges bönder har därmed svårt att bygga upp tillräckliga ekonomiska skyddsvallar och är extra utsatta vid extrema händelser.

Sommarens torka har skapat både likviditets- och logistikproblem för Sveriges lantbrukare. Kostnader och regelkrångel har uppkommit som en följd av krisen, samtidigt som intäkter har uteblivit på grund av förlorade skördar. Under vintern kommer det för djurbönderna fortfarande att vara svårt att få tag på foder och strö.

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Vi står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och vi avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.

Moderaterna hade hellre sett ett mer omfattande krispaket som dels hanterar de akuta problemen till följd av sommarens torka, dels tar tag i det svenska jordbrukets långsiktiga konkurrenskraftsproblem. Centralt för detta är självklart att krisstödet utformas på ett sådant sätt att inga bönder exkluderas. Det är exempelvis allvarligt att de svenska grisbönderna inte får ta del av stödet.

Ett mer omfattande krispaket skulle, utöver det akuta ekonomiska krisstödet, ta itu med nedanstående områden.

Säkerställ böndernas likviditet

- Säkerställ omgående utbetalningar av stöd som bönderna redan har beviljats för åren 2015–2017. Tidigarelägg utbetalningar av EU-stöd som avser 2018.
- Skjut upp datum för momsinsbetalningar för jordbrukssektorn under hösten 2018.

Tillfälliga regellättnader för att hantera torkan

- Fraktstöd för grovfoder som behöver både transporteras inrikes och importeras.
- Underlätta för att skörda vass och använda skogsbete, strandbete och offentlig mark.
- Minska kravet på strömängden i grisstallar tillfälligt.

Krisstöd till drabbade lantbrukare

- Ett mer intensivt arbete för att få del av EU:s krisfond.
- Stoppa regeringens skattechöjning på lantbruksdiesel som planeras träda i kraft den 1 januari 2019.
- Genomför en kraftfull sänkning av dieselskatten för jordbrukare. Som en krisåtgärd vill vi sänka skatten på jordbruksdiesel med 1 krona per liter för 2019. Sänkningen bör också gälla retroaktivt för den diesel som används andra halvåret 2018.

Insatser med varaktig effekt för att stärka jordbrukets konkurrenskraft

- Efter 2019 behöver skatten på jordbruksdiesel stabiliseras på en lägre nivå än i dag så att lantbrukare får bättre marginaler och kan bygga upp buffertar för kommande kriser.
- Ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger.
- Regelförenklingar och regelharmonisering i EU.
- Förbättrade förutsättningar för ökad livsmedelsexport och mer tillämpad forskning inom livsmedelssektorn.
- Stärkt kunskap när det gäller kravställning hos den upphandlande sektorn.

2. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför: Sommarens torra innebar extraordinära påfrestningar för det svenska lantbruket. Det ligger förvisso i sakens natur att vädrets skiftande karaktär påverkar lantbrukets förutsättningar; detta är Sveriges lantbrukare väl medvetna om. Under goda år förbereder man sig inför sämre år. Så har lantbrukare agerat sedan urminnes tider.

Grundproblemet för svensk del ligger i att lantbrukets lönsamhet är alldeles för dålig även under normala förutsättningar. Det eroderar krisberedskapen och ökar sårbarheten, så när torkan slår till, som under sommaren 2018, är katastrofen ett faktum. Sverigedemokraterna ser det som självklart att samhället ska stötta sina lantbrukare med till buds stående medel i den här situationen.

Därför tillstyrker Sverigedemokraterna regeringens satsning på 60 miljoner kronor i sänkta slaktavgifter och 400 miljoner kronor i stöd till djurägare med nötkreatur och får. Det blir ganska exakt en tiotusendel av Sveriges

bruttonationalprodukt (BNP). Så mycket är den nuvarande regeringen beredd att offra för att det svenska lantbruket ska överleva. Det är ett steg i rätt riktning, men det är alldeles för lite, och vi i Sverigedemokraterna framhåller att dessa åtgärder inte heller gör något åt grundproblematiken, nämligen det svenska lantbrukets dåliga lönsamhet.

Sverigedemokraterna vill alltså gå betydligt längre. Vi anser att skatten på diesel för jord- och skogsbruksändamål permanent ska sänkas till dansk nivå, alltså 7 öre per liter, från nuvarande 4,53 kronor per liter, vilket innebär en indirekt årlig kostnad för staten på 1,8 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Givet det prekära läget för jordbruket anser vi dessutom att detta ska införas retroaktivt från halvårsskiftet. Lantbrukarna behöver hjälp nu. Det skulle kosta ytterligare ca 1 miljard kronor. Denna reform är särskilt viktig eftersom den handlar om att ge lika konkurrensförutsättningar. Sänkningen påverkas inte heller av EU-regler på samma sätt som bidrag med allt vad det innebär av osäkerhet.

Vi vill dessutom införa en s.k. betesersättning på 1 000 kronor per betande ko, vilket skulle innebära en utgift för staten på 320 miljoner kronor per år. Det handlar om att lantbrukarna ska få betalt för ett mervärde som de har bidragit med till samhället i många år. Dessa åtgärder anser vi är väl avvägda och lindrar för det första den akuta krisen men stärker också lantbrukets långsiktiga konkurrenskraft.

I vår kommande budgetmotion kommer vi att redovisa ytterligare åtgärder som måste göras för den långsiktiga lönsamheten. För de tillfälliga stora påfrestningarna bör Sverige även pröva möjligheten att ge mer i tillfälligt stöd till de torkdrabbade lantbrukarna. Stödet ska även breddas till att gälla fler kategorier av lantbruksföretag. Om EU:s gängse regler för statsstöd sätter begränsningar som gör att Sverige inte kan ge mycket stöd, anser vi att regeringen skyndsamt ska undersöka alla möjligheter i regelverket att överskrida dessa begränsningar, såsom att lämna in en begäran till rådet.

3. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Vi konstaterar att sommarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Centerpartiet står dock inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. Vi avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018 men vill i detta särskilda yttrande ge uttryck för de åtgärder som vi ser behövs på lång och kort sikt.

Sommarens extrema torka har lett till betydande merkostnader för svenskt lantbruk, och Centerpartiet ser med mycket stor oro på det läge som svenskt lantbruk befinner sig i till följd av torkan och värmen. Ska Sverige klara livsmedelsstrategins mål om att öka livsmedelsproduktionen behövs ytterligare krisåtgärder utöver det som regeringen presenterat i sin extra ändringsbudget för 2018.

Centerpartiet presenterade sommaren 2018 ett omfattande stödpaket på över 5 miljarder kronor till svenskt jordbruk – Lantbruket för Sverige framåt. I detta paket föreslog Centerpartiet en dubbling av regeringens kompensation per vuxet djur från 375 kronor till 750 kronor, totalt 600 miljoner kronor hösten 2018, en ökning av dieselåterbetalningen med 50 öre, vilket skulle sänka lantbrukets kostnader med 190 miljoner kronor 2018, samt ett tillfälligt transportbidrag på 50 miljoner kronor under 2018. Dessutom föreslog Centerpartiet ytterligare sänkta slakteriavgifter för 2018 och förändrade skatteregler genom att möjliggöra uppskov på skatten och tillskjuta medel för snabbare utbetalning av stöd 2018.

Regeringen lägger i sin proposition 2017/18:301 sitt fokus på bönder med mjölk, nöt och lamm för kompensationsåtgärder. Centerpartiet menar att dessa är viktiga näringsgrenar för Sverige men anser att det är viktigt att även andra hårt drabbade näringsgrenar inom lantbruket stötts ekonomiskt och beklagar att fler grenar inte inkluderats hösten 2018. Centerpartiet har föreslagit utbetalning av stöd till växtodlingsproducerande företag hösten 2018 med 200 miljoner kronor, men ser också ett behov av ytterligare breddat stöd till exempelvis gris och kyckling.

Centerpartiet anser också att Sverige skyndsamt bör lämna in en ansökan till EU-kommissionen om att kunna ge statsstöd i större omfattning än vad som är tillåtet i dag till det svenska lantbruket. EU behöver ge oss möjligheten att fullt ut hjälpa de svenska bönderna, och då krävs det att regeringen agerar. Sverige bör också fortsätta undersöka möjligheten att få ta del av EU:s krismedel för att kompensera nationellt.

Centerpartiet konstaterar att Jordbruksverket år efter år har haft stora problem med att betala ut ekonomiskt stöd till bönderna i rätt tid. För att Jordbruksverket ska kunna säkra snabba stödutbetalningar till de svenska bönderna måste regeringen i sitt regleringsbrev till myndigheten 2019 tydligare ange en prioriteringsordning så att myndighetens förtroende återuppbyggs och bönderna får rätt ersättning i rätt tid.

Utöver åtgärderna i stödpaketet hade vi också velat se att regeringen kallat samman en kriskommission där handeln, politiken, myndigheter och lantbruksnäringen ingår, med uppdrag att föreslå åtgärder på kort och lång sikt för hur torkans effekter kan lindras. Vi anser att det fortfarande är aktuellt att lyfta frågan om en sådan kommission, även om vi är en bit in på hösten.

4. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Jag konstaterar att sommarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Kristdemokraterna står dock inte bakom den beslutade budgeten för 2018 och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018. Jag vill samtidigt framhålla att Kristdemokraterna välkomnar regeringens engagemang i frågan även om vi anser att ytterligare åtgärder måste till för att stötta Sveriges bönder.

Förutom det direkta finansiella stödet som föreslås i propositionen finns ett behov av ytterligare åtgärder för att undvika nödslakt. Det är inte rimligt att bonden ska behöva avliva djur hemma på gården utan att köttet tas till vara. Det handlar om tusentals ton kött som riskerar att kasseras som skulle kunna bli människoföda. Ekonomiskt handlar det om enorma summor som går förlorade. Regeringen bör göra vad som är möjligt för att rädda vad som räddas kan av det kött som riskerar att gå förlorat. Det bör därför snarast införas en tillfällig mottagningsplikt för slakterierna. Det är också angeläget att det finns fryskapacitet för allt kött. Ett sätt kan vara att hyra in frysfartyg; därigenom säkerställer vi att vi har svenskt kött även nästa år.

Jag vill också understryka vikten av att utbetalningarna av EU-stöden tidigareläggs för att skapa ökad likviditet. Det är inte hållbart, som det varit hittills, att jordbrukare får vänta upp till tre år för att få sin ersättning. I stället bör pengarna betalas ut så fort ansökan kommer in och därefter ska en granskning göras. Bonden ska inte behöva ta lån för att sköta sina löpande utgifter.

I detta sammanhang bör det också framhållas att en allmänt god lönsamhet inom jordbruket skapar ekonomiska marginaler som minskar behovet av akutåtgärder vid extrema väderhändelser. Det behövs därför en generell jordbruksvänlig politik för att säkra den svenska livsmedelsproduktionen. Kristdemokraterna har föreslagit ett flertal åtgärder för att stärka jordbrukets lönsamhet, däribland sänkt dieselskatt för jordbrukets maskiner, minskat regelkrångel, främjande av livsmedelsexport, att EU-stöden alltid ska betalas ut i tid och att offentlig upphandling ska ställa samma krav på inköpt mat som ställs på svenska producenter. Dessa åtgärder är fortfarande mycket angelägna.

5. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (L)

Joar Forssell (L) anför:

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Liberalerna står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.